

ಮಹಾಕವಿ ಪಂಪನ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಣನೆಗಳ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ

ಡಾ. ಹರಿಣಾಕ್ಷಿ ಎಂ. ಡಿ.

ಮುಖ್ಯಸ್ಥರು

ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗ

ಮಿಲಾಗ್ರಿಸ್ ಕಾಲೇಜು

ಕಲ್ಯಾಣಪುರ, ಉಡುಪಿ-576 114.

harinakshimd@gmail.com

Article Link: <https://aksharasurya.com/2023/07/harinakshi-m-d/>

ಕನ್ನಡ ಸಾರಸ್ವತ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕ್ರಿ.ಶ. 10ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಪೂರ್ವಾರ್ಧದ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಆದಿಕವಿ, ಮಹಾಕವಿ ಎಂದು ಗುರುತಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಪಂಪ ಕವಿಯು ಎರಡು ಮಹಾಕೃತಿಗಳನ್ನು ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯೂ ತನ್ನ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ತನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಸಮಾಜವನ್ನು ಆತ ನೋಡುವ ಮತ್ತು ಅನುಭವಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಅವನವನ ಜೀವನದೃಷ್ಟಿ ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಗಾಧವಾದ ಜೀವನಾನುಭವವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಪಂಪನ ಜೀವನ ದೃಷ್ಟಿಯು ಅಷ್ಟೇ ವಿಸ್ತಾರವಾದುದು. ಆ ಮೂಲಕ ಮೂಡಿಬಂದ ಈತನ ಎರಡೂ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಣನೆಯ ವೈಭವವು ವಿಶಿಷ್ಟವಾದುದು. ಆ ಕಾಲದ ರಾಜಕೀಯ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ, ಚಾರಿತ್ರಿಕ ವಿಚಾರಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಕವಿ ತನ್ನ ಹಾಗೂ ತನಗೆ ಆಶ್ರಯ ನೀಡಿದ ಅರಿಕೇಸರಿ ರಾಜನ ಕುರಿತಾಗಿ ಎರಡೂ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಇದರಿಂದ ಆ ಕಾಲದ ಹಲವಾರು ಮಾಹಿತಿಗಳು ನಮಗೆ ಲಭ್ಯವಾಗುತ್ತವೆ.

ಅರಿಕೇಸರಿಯ ಕುರಿತು ಪಂಪನಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಹೊಗಳಿದರೂ ತೃಪ್ತಿಯಿಲ್ಲ. ತನಗೆ 'ಕವಿತಾಗುಣಾರ್ಣವ' ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನೂ, ಅನೇಕ ವಸ್ತು-ಒಡವೆಗಳು ಮತ್ತು ಧರ್ಮಪುರವೆಂಬ ಅಗ್ರಹಾರವನ್ನು ದಾನ ಮಾಡಿದ ಬಗ್ಗೆ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ತನ್ನ ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಸಮಕಾಲೀನ ಭಾರತವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. 'ವಿಕ್ರಮಾರ್ಜುನ ವಿಜಯ'ವನ್ನು ಬರೆಯುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ 'ಬೆಳಗುವೆನಿಲ್ಲಿ ಲೌಕಿಕಮನ್ ಅಲ್ಲಿ ಜಿನಾಗಮಮಂ' ಎಂದೂ, 'ಆದಿಪುರಾಣ'ದಲ್ಲಿ 'ಆದಿಪುರಾಣದೊಳಿವುದು ಕಾವ್ಯಧರ್ಮಮಂ, ಧರ್ಮಮುಮಂ' ಎಂದೂ ಘೋಷಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ವೈದಿಕ ಹಾಗೂ ಜೈನ ಎರಡೂ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನೂ

ತನ್ನಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಕವಿ ಆತ. ತನ್ನ ಪೂರ್ವಜರು ವೈದಿಕ ಆಚಾರಗಳಿಂದ ಕೂಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ಪಂಪನಿಗೆ ಜೈನ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆ ದೃಢವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಿತು. ಎರಡೂ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ಸಾರವತ್ತಾದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಅರಿತು ವಿಶ್ವಧರ್ಮದ ಶ್ರುತಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಅವನಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಮೂಡಿತು. ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೂಲಕ ಜೀವನಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಬೇಕಾದುದು ಅಂದಿನ ಕಾಲಮಾನದ ಅಗತ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಕವಿಯೂ ಕಲಿಯೂ ಆಗಿದ್ದ ಆತ ಚಾಳುಕ್ಯ ಅರಿಕೇಸರಿ ದೊರೆಯ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿದ್ದು ಆತನಿಗೆ ಬಹಳ ಮನ್ನಣೆಯನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾನಾದರೂ ಯಾವತ್ತೂ ಅರಸೊತ್ತಿಗೆಗೆ ಜೀ ಎನ್ನುವ ಆಳಿನಂತಿರಲಿಲ್ಲ. 'ಓಲೈಸಿ ಬಾಳ್ವುದು ಕಷ್ಟಂ ಇಳಾಧಿನಾಧರಂ' ಎನ್ನುತ್ತಾ ತನ್ನ ಹಾಗೂ ಕರ್ಣನ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ಕೆಚ್ಚೆ ಅವನಲ್ಲಿತ್ತು.

ಪಂಪನ ವರ್ಣನಾ ವೈಭವವು ವಿಶಿಷ್ಟವಾದುದು. ಪುರಾಣ ಮತ್ತು ಚರಿತ್ರೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಎಂದು ಗುರುತಿಸುವುದಾದರೂ ಅವೆರಡು ಭಿನ್ನ ಅಲ್ಲ. ಎರಡೂ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಪೂರಕವಾದವು. ಧರ್ಮದ ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳಿಗೆ ಬದ್ಧವಾದ ಒಂದು ಕೃತಿಯನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಮೆಚ್ಚುವಂತೆ ಒಂದಿಷ್ಟು ಚ್ಯುತಿ ಬಾರದಂತೆ ರಚಿಸಿರುವುದರಲ್ಲಿ ಪಂಪನ ಹಿರಿಮೆಯು ವ್ಯಕ್ತಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ವರ್ಣನೆಗಳು ಶೃಂಗಾರವೇ ಮೊದಲಾದ ಲೌಕಿಕ ಭಾವಗಳಿಗೆ ಪೋಷಕವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡರೂ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಅದು ಜುಗುಪ್ಸೆಯ ಕಡೆಗೆ ಸಹೃದಯನನ್ನು ಸೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಮಾನವ ಬದುಕಿನ ಬದಲಾವಣೆಗಳೆಲ್ಲಾ ಭವಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತವೆ. ಅದೇ ರೀತಿ 'ವಿಕ್ರಮಾರ್ಜುನ ವಿಜಯ'ದ ಪಾತ್ರಗಳಾದ ದುರ್ಯೋಧನ, ಕರ್ಣ, ಅರ್ಜುನ ಮುಂತಾದ ಪಾತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆಗಳಾಗುತ್ತಾ ಪಕ್ಷಗೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಹೋಗುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು.

ಶ್ರೀಮತಿ-ವಜ್ರಜಂಘರ ಪ್ರಸಂಗವು ಪಂಪನ ಅದ್ಭುತವಾದ ಚಿತ್ರಣಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿದೆ. ಶ್ರೀಮತಿಗೆ ಪೂರ್ವಜನ್ಮ ಸ್ಮರಣೆಯಾದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕಂದಿ ಕುಂದಿಹೋದ ಆಕೆಯನ್ನು ದಾಸಿಯರು ಬಂದು ಉಪಚರಿಸುತ್ತಾ 'ಏನಾಯಿತು?' ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದಾಗ ಕಂಬನಿಯೇ ಆಕೆಯ ಉತ್ತರವಾಗಿತ್ತು. ಶಾರೀರಿಕವಾಗಿ ಅವರಿಬ್ಬರು ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾದರೂ ಅವರ ಎದೆ ಮಿಡಿತ ಒಂದೇ ಆಗಿತ್ತು. 'ಈ ಲಲಿತಾಂಗ ಕಂದಿ ಕುಂದಿರುವುದೇಕೆ?' ಎಂದು ಕೇಳಿದ ತಕ್ಷಣ ಆಕೆಯು ಮೂಕಳಾಗಿಬಿಡುತ್ತಾಳೆ. ಅದು ತನ್ನ ಪ್ರಿಯತಮನ ನಾಮವೆಂದು ಹೃದಯ ಉಕ್ಕಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅದನ್ನು ಆಡಿ ತೋರಿಸಲಾರಳು. 'ನೀವು ಅನ್ನುವುದನ್ನು ಅನ್ನಿರಿ' ಎಂಬ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಶ್ಲೇಷೆಯಿದೆ. 'ಲಲಿತಾಂಗನೆಂಬ ಪದವನ್ನೇ ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ

ಅನ್ನಿರಿ' ಎಂಬ ಅರ್ಥವು ಅದರಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿದೆ. ಮುಂದೆ ಶ್ರೀಮತಿ-ವಜ್ರಜಂಘರು ಶಯ್ಯಾಗೃಹದಲ್ಲಿ ಅಸುನೀಗುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೊಗೆ ಬಂದು ಬೆಂಕಿ ಉರಿದು ಹೆಚ್ಚುತ್ತಾ ಮೇಲು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ಕಪ್ಪನೆಯ ಹೊಗೆಯು ಕೃಷ್ಣ ಉರಗದ ವಿಷದಂತೆ ಮುಸುಕಿ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಆಯುಧವಿಲ್ಲದೆ ಅವರನ್ನು ಸಾಯಿಸಿತು. 'ಓಪರೋಪರೋಡಸಾಯಲ್ ಪಡೆದರಿನ್ನವೇಂ ಸೈಪೋಳವೇ?' ಎನ್ನುವಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಗಂಡ-ಹೆಂಡತಿಯರ ಮನೋಭಾವವು ಬಿಂಬಿತವಾಗಿದೆ. ಚಂದನದ ಧೂಪವು ಭೋಗದ ಒಂದು ಅಂಗವಾಗಿಯೂ, ಆ ಭೋಗಿಯನ್ನು ಮುಸುಕಿ ಕೊಂದಿಕ್ಕಿತು. ಸಂಸಾರ ಭೋಗಗಳು ಹಾವಿನ ಹೆಡೆಗಿಂತಲೂ ವಿಷಮಯವಾಗಿರುತ್ತವೆ, ಭೋಗವೇ ಜೀವನ ಅಲ್ಲ ಮತ್ತು ಒಂದು ಹಂತದವರೆಗೆ ಅದು ಅನಿವಾರ್ಯ. ನಿಧಾನವಾಗಿ ಎಲ್ಲದರಿಂದಲೂ ಕಳಚಿಕೊಳ್ಳುವ ಮೂಲಕ ಕವಿ ಸಂಸಾರದ ನಶ್ವರತೆಯನ್ನು ಸಾರುತ್ತಾನೆ.

ಮುಂದೆ ನಿಲಾಂಜನೆಯ ನೃತ್ಯದ ಪ್ರಸಂಗವೂ ಆದಿದೇವನ ಕೊನೆಯ ಜನ್ಮದ ವೈರಾಗ್ಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ದೃಶ್ಯವು ರೋಮಾಂಚನಕಾರಿಯಾಗಿ ಮೂಡಿದೆ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮರುಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಆಗದಿರುವಂತಿ- ದೆ ಪಂಪನ ಪ್ರತಿಭೆ. ನೀಲಾಂಜನೆ ಬಂದು ನಿಂತ ಕಡೆಗೇ ಎಲ್ಲಾ ರಸಗಳು ಬಂದು ನಿಂತು ರಸಗಟ್ಟಿದವು. ತೆಳುವಾದ ಪರದೆಯ ಮೂಲಕ ನಿಂತ ಆಕೆಯು ಮುಗಿಲ ಮರೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುವ ಮಿಂಚಿನಂತಿದ್ದಳು. ಆಕೆಯು ಉಟ್ಟಿರುವ ಸೀರೆಯ ನೆರಿಗೆ, ದೇಹ, ಕೈ-ಕಾಲುಗಳ ಚಲನೆಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಅವಳು ತೊಟ್ಟಿರುವ ಮುತ್ತಿನ ಹಾರವೂ ನೃತ್ಯ ಮಾಡುವಂತೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಪುಷ್ಪಾಂಜಲಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದಂತೆ ತನ್ನ ಪರದೆಯನ್ನು ಆಕೆ ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಸರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಕಾವ್ಯಧರ್ಮವನ್ನು ಕವಿ ಇಲ್ಲಿ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿರುವಂತಿದೆ. ಹೊಚ್ಚಹೊಸದನ್ನುವಂತಿದ್ದ ಅವಳ ನಾಟ್ಯವು ಅವಳು ಒಳಹೋಗುವ ಮತ್ತು ಹೊರಬರುವ ರೀತಿಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರ ಎದೆಯನ್ನು ಹೊಕ್ಕು ಹೊರಬರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಆದಿದೇವನನ್ನು ಒಳಗೊಂಡು ಎಲ್ಲರೂ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದರು. ಆದರೆ ನಾಟ್ಯದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಆಕೆಯ ಆಯುಷ್ಯವು ಮುಗಿದು ಮಿಂಚಿನಂತೆ ಆಕೆ ಅದೃಶ್ಯಳಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಇಂದ್ರನು ರಸಭಂಗದ ಭಯದಿಂದ ಇನ್ನೊಬ್ಬಳು ನೃತ್ಯಾಂಗನೆಯನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದರೂ ಯಾರಿಗೂ ಅರಿಯದ ಪಲ್ಲಟವು ಆದಿದೇವನಿಗೆ ಅರಿಯಿತು. ಆಕೆ ನಾರೀ ರೂಪದ ಯಂತ್ರವಾಗಿ ಆತನಿಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಾಳೆ. 'ಈ ನರಭೋಗವೆಂಬ ಹನಿ ಹುಲ್ಲನ್ನು ನೆಕ್ಕಿದರೆ ತೃಷ್ಣೆಯೇನಾದರೂ ಹೋಗುವುದೇ? ಈವರೆಗೆ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ

ತೊಳಲಾಡಿದೆ' ಎಂದು ಆತ ವಿರಕ್ತಿಯನ್ನು ತಾಳಿದನು. ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿಯ ವ್ಯಾಮೋಹ, ಸಂಘರ್ಷಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತಗೊಳ್ಳುವುದೇ ಸಾರ್ಥಕ ಜೀವನ ಎಂದು ಆತ ಕೇವಲ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ನಾಟ್ಯಕಲೆಯಲ್ಲೂ ಪಂಪನಿಗೆ ಅಗಾಧವಾದ ಪಾಂಡಿತ್ಯವಿತ್ತು ಎನ್ನುವುದು ಇದರಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಭರತ-ಬಾಹುಬಲಿಯರ ಪ್ರಸಂಗದ ಮೂಲಕ ಕವಿ ಪಂಪನು ಭೋಗ ಮತ್ತು ತ್ಯಾಗ, ಈ ಎರಡರ ವಿವೇಚನೆ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಿಗೂ ಅಗತ್ಯ ಎಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತಾನೆ. ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಸಹೋದರ ಧರ್ಮವು ಹೇಗಿರಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾ ಆ ಕಾಲದ ಪ್ರಮುಖ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಧರ್ಮವನ್ನು ಬಾಹುಬಲಿಯ ಪಾತ್ರದ ಮೂಲಕ ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತಾನೆ. ಬಾಳಿನ ಸೊಗಸನ್ನು ಮಾನವನಾಗಿ, ರಸಿಕನಾಗಿ, ಕವಿಯಾಗಿ, ಋಷಿಯಾಗಿ ಸವಿಯಬೇಕು ಮತ್ತು ದರ್ಶಿಸಬೇಕು, ಜೀವನದ ಚೆಲುವು-ಒಲವುಗಳಿಗೆ ವಿಮುಖನಾಗಿ ನಡೆಯುವುದಲ್ಲ, ಏಕೆಂದರೆ ಈ ಜೀವನವೆನ್ನುವುದು ನಿಜವಾದ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾದುದಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಪಂಪನ ಸಂದೇಶ. ಉನ್ನತ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ರೀತಿ-ನೀತಿಗಳು ಹೇಗಿರುತ್ತವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತಾ ತ್ಯಾಗದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಪಂಪನು ಇಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಪ್ರಕೃತಿಯ ವರ್ಣನೆಯಲ್ಲಿ ಪಂಪನ ಚಾಕಚಕ್ಯತೆ ಉನ್ನತ ಮಟ್ಟದ್ದು. ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಭರತನು ದಿಗ್ವಿಜಯ ಹೊರಟ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ದಾರಿಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಪುಷ್ಪೋದ್ಯಾನ ಒಂದರಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ತ ಸೇನಾಬಲ ಮತ್ತು ಕಾಂತೆಯರ ಜೊತೆಗೆ ತಂಗುತ್ತಾನೆ. ಕೊಳಗಳು, ಲತೆಗಳು, ಹೂ-ಹಣ್ಣುಗಳು ತುಂಬಿರುವ ಈ ನಂದನವನದಲ್ಲಿ ಆರೂ ಋತುಗಳ ಚೆಲುವು ಅವರಿಗೆ ಅನುಭವವಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹೂವಿನ ಸೊಗಸನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸುತ್ತಾ ಈ ಸುಖ ಸಂತೋಷವೇ ಬದುಕಿನ ಸಾರವೆನ್ನುತ್ತಾನೆ ಪಂಪ. ಮಾವಿನ ಮರವನ್ನು ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾ ತಳಿರು, ನನೆ, ಪುಷ್ಪ, ಮಿಡಿ, ಹಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ನೀನು 'ಭುವನಕ್ಕಾರಾಧ್ಯನೈ' ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. 'ತರುಗಳ್ ನಿನ್ನಂತೆ ಚೆನ್ನಂಗಳೇ?' ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹೂವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ ಸುಂದರ ಮತ್ತು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮೇಲು-ಕೀಳು ಇಲ್ಲವೆಂದು ಚಿತ್ರಿಸುವ ಮೂಲಕ ಆತನ ಮನೋವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಬಿಂಬಿಸುತ್ತಾನೆ. ಭರತನ ಕಾಂತೆಯರು ಹೂವುಗಳನ್ನು, ಚಿಗುರುಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತು ಮುಡಿದುಕೊಂಡ ನಂತರ ತಮ್ಮಿಂದ ಗಿಡಕ್ಕೆ ನೋವಾಯಿತೆಂದು ಮರುಗುತ್ತಾರೆ. ಕವಿ ಇಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯಧರ್ಮದ ಜೊತೆಗೆ ಧರ್ಮದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯಾದ ಅಹಿಂಸೆಯ ಕುರಿತು ಸ್ಪಂದಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಆದಿಪುರಾಣದ ಹದಿನಾರು ಅಶ್ವಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಭರತ-ಬಾಹುಬಲಿಯರ

ಪ್ರಕರಣವು ಹೆಚ್ಚು ವಿಶಿಷ್ಟವಾದುದು. 'ವಿಕ್ರಮಾರ್ಜುನ ವಿಜಯ'ದಲ್ಲಿ 'ನೆನೆವೊಡೆ ಕರ್ಣನಂ ನೆನೆಯ' ಎಂದು ಹೇಳಿದಂತೆ 'ಆದಿಪುರಾಣ'ದಲ್ಲಿ ಬಾಹುಬಲಿಯನ್ನು ನೆನೆಯುವಂತೆ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಅಣ್ಣನಿಗೆ ತನ್ನ ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಿಕೊಡುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವನಾಡಿದ ಒಂದೊಂದು ಮಾತುಗಳೂ ಅವನ ಔನ್ನತ್ಯವನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯುವಂತವುಗಳು. ಅದೇ ರೀತಿ ತನ್ನ ದೋಷಗಳನ್ನು ಅರಿತ ಭರತನು ತಮ್ಮನ ಕಾಲ ಬಳಿ ಕುಸಿದು ತನ್ನ ಕಣ್ಣೀರಿನಿಂದ ಆತನ ಪಾದಗಳನ್ನು ತೊಳೆಯುವ ಚಿತ್ರಣವು ಇಡೀ ಕೃತಿಯಲ್ಲೇ ಮಹೋನ್ನತವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಪಂಪನ ಎರಡನೆಯ ಕೃತಿ 'ವಿಕ್ರಮಾರ್ಜುನ ವಿಜಯ'ವು ವಿಶೇಷ ಲಕ್ಷಣಗಳುಳ್ಳ ವಿಲಕ್ಷಣ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದ 'ಸಮಸ್ತ ಭಾರತ'. ಪ್ರಾಚೀನ ಇತಿಹಾಸವಾದ ಭಾರತವು ಪಂಪನ ಕೈಚಳಕದಿಂದ ಪ್ರಾಚೀನ-ಅರ್ವಾಚೀನ ಇತಿಹಾಸಗಳ ಸಂಗಮವಾಗಿ ಧ್ವನಿರಮ್ಯತೆಯನ್ನು ಪಡೆದಿರುತ್ತದೆ. ಮಾನವೀಯ ಸಂಘರ್ಷದ ಚಿರಂತನ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿಯಾಗಿ ಇದು ಒಡಮೂಡಿಸುತ್ತದೆ.

'ಪಂಪ ಭಾರತ'ದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ವರ್ಣನೆಗಳು ಕವಿಯ ನಾಡು-ನುಡಿಯ ಪ್ರೀತಿ ಮತ್ತು ಕಾವ್ಯಾನಂದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾದ ರಸಪೋಷಕವಾಗಿ ಮೂಡಿಬಂದಿದೆ. ಪ್ರಕೃತಿ ವರ್ಣನೆ, ಯದ್ಧದ ವರ್ಣನೆ, ನಾನಾ ಭಾವಗಳ ವರ್ಣನೆಗಳು ಹೃದಯಸ್ಪರ್ಶಿಯಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಪಂಪ ತೆಂಕಣ ಗಾಳಿಯ ಸೋಂಕಿಗೆ, ಬಿರಿದ ಮಲ್ಲಿಗೆಗೆ, ಒಳ್ಳುಡಿಗೇ, ಕುಕ್ಕಿಲ್ಲ ಕೋಗಿಲೆಗೆ, ಇಂಪನಾಳ್ ಗೇಯಕ್ಕೆ ಮನಸೋತವನು. ಬಗೆ ಬಗೆಯ ಹೂವುಗಳ ರೂಪಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಸವಿದವನು. ಹೆಣ್ಣಿನ ಚೆಲುವನ್ನು ಕಂಡು 'ಸಾರಂ, ಅನಂಗಜಂಗಮ ಲತಾ ಲಲಿತಾಂಗಿಯ-ರಿಂದಮಲ್ಲೆ ಸಂಸಾರ' ಎಂದುಕೊಂಡವನು. ಬಾಳಿನ ಬಗೆಬಗೆಯಾದ ಈ ಚೆಲುವನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ 'ಪೆರತಾವುದೊ ಸಂಸಾರ ಸಾರ ಸರ್ವಸ್ವ ಫಲಂ?' ಎಂದಿದ್ದಾನೆ. ಬನವಾಸಿಯ ವರ್ಣನೆಯ ಮೂಲಕ ನಾಡು-ನುಡಿಯ ಗಾಢವಾದ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದಾನೆ.

'ಮಹಾಭಾರತ' ಕಥೆಯ ದ್ಯೂತದ ಪ್ರಸಂಗದ ಚಿತ್ರಣದಲ್ಲಿ ಪಂಪನ ಪ್ರತಿಭೆ ಮುಗಿಲುಮುಟ್ಟಿದೆ. ದ್ರೌಪದಿಯ ಅಸಹಾಯಕ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನೋಡಿದ ಭೀಮನು ಪ್ರಳಯ ಕಾಲದ ಮೋಡದಂತೆ ಘರ್ಜಿಸುತ್ತಾನೆ. ಒಬ್ಬ ಕ್ಷತ್ರಿಯನಲ್ಲಿ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಇರಬೇಕಾದ ಪೌರುಷವನ್ನು ಭೀಮನ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಪಂಪನ ಯೋಧರು ಯುದ್ಧರಂಗದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಹಿಂಜರಿಯುವವರಲ್ಲ. ಶತ್ರುಗಳ ಬಾಣಗಳು ಶರೀರದಲ್ಲಿ ನಾಟಿದ್ದರೂ, ರುಂಡವೇ ಹೋದರೂ ಮುಂಡವೇ ವೈರಿಬಲಗಳ ಮಧ್ಯೆ

ವೀರಾವೇಶದಿಂದ ನುಗ್ಗುತ್ತದೆ. ಯೋಧನ ಪತ್ನಿಯರೂ ಇಷ್ಟೇ ಜಾಣೆಯರು. ಗಂಡನು ಯುದ್ಧರಂಗದಲ್ಲಿ ಮಡಿದರೆ ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಅವರನ್ನು ಸ್ವಾಗತ ಮಾಡಲು ನಾನು ಮೊದಲೇ ಹೋಗಿರುತ್ತೇನೆ ಎನ್ನುವವರು. ಭಾರತೀಯವಾದ ಮಣ್ಣಿನ ಗುಣಗಳು, ಭಾವನೆಗಳಿಗೆ ಪಂಪ ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಜೀವ ತುಂಬಿರುತ್ತಾನೆ.

ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ದಟ್ಟವಾಗಿದ್ದ ಕುಲದ ಕುರಿತಾಗಿಯೂ ಪಂಪನು ಪ್ರತಿಭಟನೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕರ್ಣನ ಬಾಯಿಯಿಂದ 'ಕುಲವು ಕುಲವಲ್ಲ, ಭಲವು ಕುಲವು, ಗುಣವು ಕುಲವು, ಅಭಿಮಾನ ಕುಲವು, ಶೌರ್ಯ ಒಂದೇ ಕುಲವು' ಎಂದು ರೇಗಾಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇದನ್ನು ತಾಳ್ಮೆಯಿಂದ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದ ಭೀಷ್ಮರು ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕಾದ ಸಂಯಮ, ಹಿರಿತನಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗುತ್ತಾರೆ. ಇಡೀ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕರ್ಣನಿಗೇ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯ ಕೊಡುತ್ತಾ 'ಕರ್ಣರಸಾಯನಮಲ್ಲೆ ಭಾರತಂ' ಎಂದು ಹೇಳುವ ಮೂಲಕ ನೊಂದವರ ಪರವಾಗಿ ಪಂಪ ಧ್ವನಿಯೆತ್ತುತ್ತಿರುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಪಂಪನ ವರ್ಣನಾ ಶಕ್ತಿ ಅದ್ಭುತವಾದುದು. ಆ ಕಾಲಘಟ್ಟದ ಅಗತ್ಯವನ್ನು ಎರಡೂ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಆತ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಒಬ್ಬ ಜೈನ ಕವಿಯಾಗಿದ್ದು ಆತನಿಗೆ ಎರಡು ಸಾಧ್ಯತೆಗಳಿದ್ದವು. ಆತ ತನ್ನ ಧರ್ಮವನ್ನು ಹೊಗಳಬಹುದಿತ್ತು ಅಥವಾ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮವನ್ನು ಟೀಕಿಸಬಹುದಿತ್ತು. ಆದರೆ ಪಂಪನು ಇವೆರಡನ್ನೂ ಮಾಡದೆ ಲೌಕಿಕವಾಗಿ ಅಂದರೆ ಸಹಜವಾದ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಜೊತೆಗೆ ದೇವರಿಗಿಂತ ಆತನಿಗೆ ಅರಿಕೇಸರಿಯೇ ಮುಖ್ಯನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಎರಡೂ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅದ್ಭುತವಾದ ಹಾಗೂ ರೋಮಾಂಚನಕಾರಿಯಾದ ವರ್ಣನೆಗಳ ಮೂಲಕ ಎಲ್ಲರ ಮನವನ್ನು ಸೂರೆಗೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು:

1. ರಾಜೇಂದ್ರ ಚೆನ್ನಿ (1989), ದೇಶೀವಾದ, ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ, ಬೆಂಗಳೂರು.
2. ಕೀರ್ತಿನಾಥ ಕುರ್ತಕೋಟಿ (1995), ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಗಾತಿ, ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, ಹಂಪಿ.
3. ಜಿ.ಎಸ್. ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ (2013), ಸಾಮಾನ್ಯನಿಗೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ 10 ಸಂಪುಟಗಳು, ಸಪ್ನ ಬುಕ್ ಹೌಸ್, ಬೆಂಗಳೂರು.
4. ಜಿ.ಎಸ್. ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ (2016), ಪಂಪ: ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ, ಸಪ್ನ ಬುಕ್ ಹೌಸ್, ಬೆಂಗಳೂರು.
5. ಸಿ. ವೀರಣ್ಣ (2017), ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆ - ಸಂಪುಟ 1, ನವಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು.
6. ವಿಕ್ರಮಾರ್ಜುನ ವಿಜಯಂ (2018), ಬೆಳ್ಳಾವೆ ವೆಂಕಟನಾರಣಪ್ಪ, ಪೊಡವಿ ಪ್ರಕಾಶನ, ಮೈಸೂರು.